

ЗНАНИЯТА ЗА ПЧЕЛИТЕ КАТО ЕЛЕМЕНТ ОТ ЕКОЛОГИЧНОТО ВЪЗПИТАНИЕ НА ДЕЦАТА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Стела Ж. Василева

KNOWLEDGE ABOUT BEES AS AN ELEMENT OF THE ECOLOGICAL EDUCATION OF CHILDREN IN KINDERGARTEN

Stela Zh. Vasileva

ABSTRACT: The material presents a model for ecological education, with outlined concepts: ecological education, ecological literacy, ecological ethics and responsible behavior towards bees as an important factor of the environment

KEYWORDS: ecology, education, bee, children, kindergarten

Екологичното състояние на нашата планета и тенденциите към нейното влошаване изискват висока степен на разбиране на текущата ситуация и съзнателно отношение към нея. Екологичните проблеми са присъщи на всички континенти и всички държави. Замърсяването на въздуха, почвата, водата са значими рискови фактори за живота на всички живи същества.

Екологичният мироглед е продукт на образованието. Неговото формиране е дълъг и сложен процес. Началото на този процес се създава в периода на предучилищното детство, когато се полагат основите на първите впечатления и практическо взаимодействие с естествената заобикаляща среда.

Детската градина е първата и основна общност различна от семейната, в която детето попада в нова организирана и социална среда. Там то усвоява начини на общуване и комуникация, обогатява социален опит със знания, получава възможност да развива компетентности като основа за по-нататъшното му успешно развитие. Именно в тази предучилищна възраст се поставят основите на екологичната грамотност.

От първостепенно значение е да се научат децата на най-важното – да обичат природа и заобикалящия ги жив свят. Следва дълъг процес на екологично огромяване за достигане до крайните цели - опознаване и спазване нормите за екологична култура, както и механизмите за споделена отговорност. Този дълъг възпитателен процес е плод на целенасочено и добре организирано екологично образование, чиято цел е формирането на екологична грамотност, екологична култура и отговорно поведение към околната среда. В тази връзка, детската градина се явява основното звено за осъществяване на този важен процес.

Екологичното възпитание е продължителен процес. Той е част от цялостното възпитание на децата и е пряко свързан със съвременния тип мислене и поведение, с грижата да опазим живота на земята.

Екологичното възпитание в детската градина се осъществяват във всички възрастови групи като образователното съдържание, целите, задачите, структурата, формите и средствата са дозирани съобразно възможностите и спецификата на всяка детска възраст.

Пред педагозите стои нелеката задача да въведат постепенно децата в необятния свят на природата. Съвременното обучение ни дава възможност за нови интерактивни методи и средства, с помощта на които да възпитаваме екологична култура и отговорност към природата у децата.

Екологията е наука с големи, пространствени размери. Тя е връзката на човека с околната среда и само хармонията между тях ще предупредели оцеляването на планетата земя.

Защо точно пчелите? Забързани в ежедневието, колко често се замисляме за ролята на пчелите като баланс в природата? За това, че опрашвайки растенията те осигуряват не само индивидуалната репродукция, но и развитието на определени видове, както и създаването на

нови видове. Забравяме ли, че именно от тях зависи производството на храни, биологичното разнообразие и екологичната устойчивост? Познаваме ли живота им и наясно ли сме с техния високоорганизиран в поведенческо отношение ред? Замисляли сме се, че на практика животът ни зависи от тях? Въпроси за размисъл, чиито отговори поставят пчелите като изключително важен фактор, поддържащ развитието на природата.

Тревожно е че през последните 10-20 години се забелязва намаляване и дори изчезване на цели колонии пчели във всички краища на света. Дълги години учените-изследователи не могат да намерят причината за това. Днес, от позицията на съвременния дигитален свят става ясно, че реално електромагнитните вълни от мобилните телефони, чрез които ние говорим, пречат на пчелите и те не могат да общуват помежду си. Затова са принудени да напускат териториите, в които има твърде много такива вълни. В комбинация с растежа на химическа промишленост за производство на пестициди и промяна в начина на ползване на естествената им среда за местообитаване – гори, земи, пасища, проблемът с намаляването им става изключително сериозен. На фона на всичко това тревожно звучат изчисленията на Айнщайн че, ако планетата ни остане без пчели, ще имаме храна само за 4 години.

Очевидно за този сериозен проблем е време да се вземат мерки. През 2018 г., Европейската комисия представи Инициатива на ЕС за защита на опрашители. Стратегията посочва биоразнообразието, изследванията и повишаването на информираността като основни области за предприемане на действия. Предучилищната възраст е възрастта в която децата се учат да бъдат социални – да слушат, да разбират, да анализират. Това е възраст в която чрез игра, те усвояват ключови компетентности за учене през целия живот. За това познанията за живота на пчелите, интегрирани в програмите за екологично образование в детската градина, са база за формиране на екологична грамотност, култура и отговорно поведение.

В предучилищна възраст детето възприема не само знания за структурата на тялото, начина на предвиждане и местообитанието на пчелите, обогатява се речта му и то се докосва до глобалното като получава енциклопедични данни за влиянието на малкото насекомо върху живота на целия свят.

Навлизайки в света на пчелите и наблюдавайки живота в пчелния кошер, децата започват да разбират, оценяват и сравняват взаимоотношенията в семейството, неговата ценност, сила и подкрепа. Моделирайки взаимоотношенията в пчелния кошер, изпълняват роли, влизат в контакт помежду си, взаимодействат си, влагайки определени чувства и емоции на базата, на което се изграждат личностни взаимоотношения. Децата общуват и усвояват умения да комуникират, да споделят, да имат своите симпатии и антипатии, да избират приятели, да формират отношение към заобикалящия ги свят, да разбират грижата за себе си и ползите от пчелните продукти за здравето на хората. Реда в кошера е пример и предпоставка за въвеждане и спазване на правилата в групата и в детската градината, работа в екип, изграждане на умения за търпимост един към друг.

Предучилищното образование създава условия за придобиване на съвкупност от компетентности у децата - знания, умения и отношения, необходими за по нататъшната им успешна реализация. В тази връзка мисията на съвременния учител е в търсене на иновативни средства, методи и подходи за предизвикване на техния интерес за учене.

Важен елемент в целия този процес е осигуряване на благоприятна, предметно-обкръжаваща образователна среда в детската градина. Интериорът с тематични кътове от кошери и пчели, провокиращи любопитство на децата са предпоставка за насърчване на детската любознателност и интерес. Книжките за живота на пчелите могат да намерят място в библиотечния фонд на групата. Организирането на конкурси за рисунка дава възможност на децата да се запознаят с външната структурата на пчелата (глава, тяло, крачета, хоботче, две двойки крилца) и с отличителен цвят на тези насекоми - напречните жълто-черни ивици по тялото. Интерактивната технология и рефлексивния подход допълват чувствителността на децата спрямо различни екологични проблеми и развиват уменията им да предлагат и да вземат решения. За това може да помогне и Пчеличката Bee bot, с която децата

заедно откриват медоносните цветя и растения, разпознават ги и ги назовават. Срещите с разкази на родители – пчелари ще дадат отговор на много вълнуващи децата въпроси. Празниците посветени на пчеларите могат да бъдат част от празничния календар на детската градина. Ученето в естествена среда е по-стимулиращо и по-ефективно в сравнение със закритите пространства. Директният опит на открито е много по-мотивиращ и има по-голямо въздействие. Наблюденията на трудолюбивите пчелички събиращи прашец по време на игрите в двора, разходките в парка, съботните походи с родители са също стимулиращ източник на въздействие и информиран напредък. Особено запомнящо за децата е посещението в пчелина. Надникването в истинския кошер е вълнуващо събитие, което обаче изисква предварителна подготовка осигуряваща тяхната безопасността. Пчеларските магазини вече предлагат защитни екипи и за най-малките – було, ръкавици, гащеризони.

Всички тези дейности и още много други, плод на професионалната компетенция на учителите, пораждат у детето отношение и грижа към живата природа. Формираните

специални знания за пчелите стимулират природната и социалната ориентация на децата, даваща им самочувствие и увереност в собствените сили и поставяща ги в позиция на малки изследователи и пазители на природата.

Държавните образователни стандарти дават възможност за гъвкавост и оригиналност в структурата на Програмите за екологично образование на детските градини. Всяка детска градина разработва своя програма с параметри, цели, задачи, инструменти и мерки на база собствена дейност, стратегия и интереси.

Екологичното възпитание на подрастващите е от изключително значение през последните две десетилетия. Разработването на нови концепции, програми, методи и технологии за обучение изграждат визията на този значим процес.

Литература:

1. Бонева, М., Социална екология, В. Търново: Фабер, 2008.
2. Николаева, С.Н., Методика екологического воспитания дошкольников, Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. — 2-е изд., испр. — М.: Издательский центр «Академия», 2001
3. Соха, П., Пчелите, Дакелче, София 2018.

*Стела Жекова Василева
Докторант, ДП „Предучилищна педагогика“
ШУ“еп.Константин Преславски“
odz_pchelitsa@abv.bg*